

Uppföljning av rikkärr i Vanserum-Bäck-Övetorp

LIFE RestoRED (LIFE 19/NAT/SE/000172)

Länsstyrelsen
Kalmar län

**Uppföljning av rikkärr i Vanserum-Bäck-Övetorp
LIFE RestoRED (LIFE 19/NAT/SE/000172)**

Meddelandeserienummer: 2023:09
ISSN: 0348-8748
Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län
Ansvarig enhet: Naturskydds-enheten
Författare: Eric Lundén
Omslagsfoto och kartmaterial: Eric Lundén

Den här rapporten har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program. Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Summary	4
Metod	6
Områdesbeskrivning.....	7
Typiska arter.....	7
Diskussion	9
Referenser	10

Sammanfattning

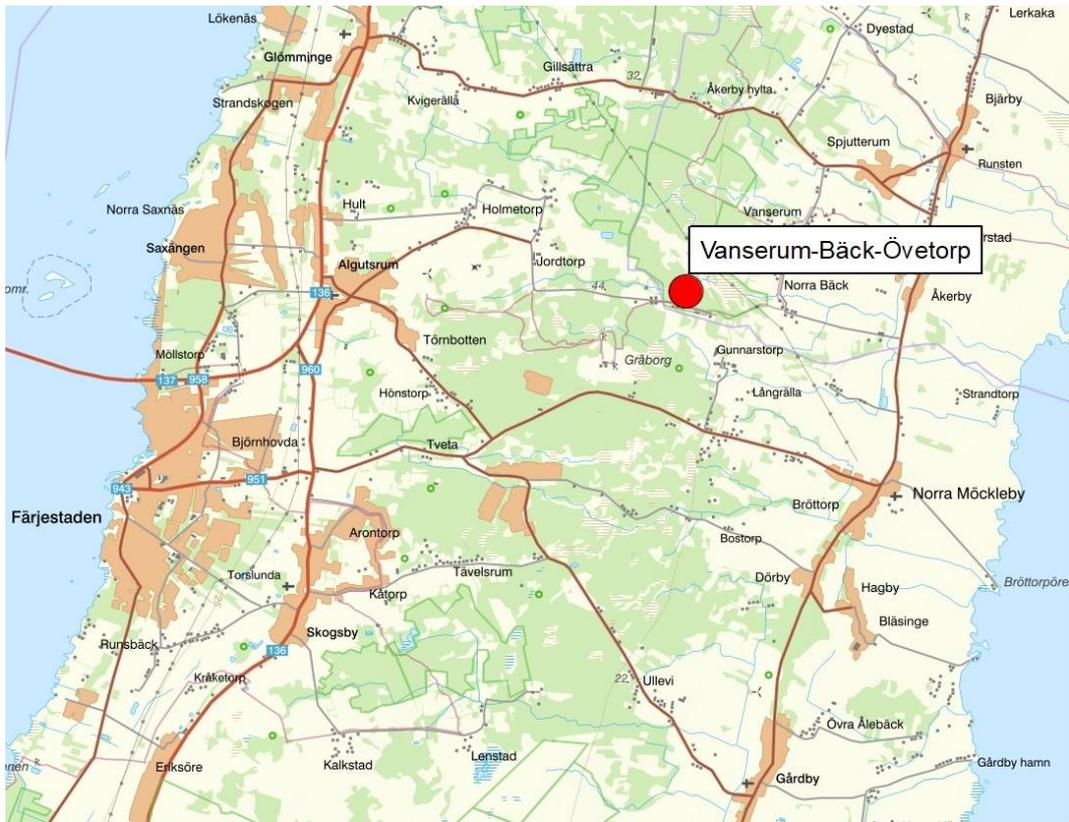
Under sommaren 2022 utfördes en uppföljningsinventering av ett rikkärr i naturreservatet Vanserum-Bäck på Öland. Området ingår i projektet LIFE RestoRED och kommer att restaureras under 2023. Området är bitvis starkt igenväxande med bland annat gran, tall och björk men bitvis finns höga naturvärden fortfarande kvar. Under inventeringen undersöktes typiska arter av kärlväxter, mossor och lavar, negativa indikatorarter samt vegetationshöjd.

Syftet med restaureringen är att minska igenväxningen och att de arter som är typiska för rikkärr ska öka. Under inventeringen noterades tre typiska arter för rikkärr i provytorna. Utanför provytorna hittades även andra typiska rikkärrsarter såsom tätört och kärrknipprot. Två negativa indikatorarter hittades i provytorna där blåtåtel var den vanligast förekommande. Spjutmossa förekom i samtliga provytor. En återinventering av området kommer göras efter utförd åtgärd i slutet av projektperioden.

Summary

During the summer of 2022 a survey was conducted in an alkaline fen in the Natura 2000 site Vanserum-Bäck in Öland. The area is a part of the LIFE RestoRED project and will be restored in 2023. The fen is partially overgrown by birch, pine and spruce but some parts are still relatively open.

The purpose of the restoration is to decrease the overgrowth of trees and bushes and increase species typical for alkaline fens. During the survey three indicator species were noted in the sample squares. Outside the sample squares other rare species associated with alkaline fens such as *Pinguicula vulgaris* and *Epipactis palustris* were found. Two negative indicator species were noted, with *Molinia caerulea* being the most frequent. *Calliergonella cuspidata* occurred in all the sample squares. A reinventory will be conducted at the of the project.

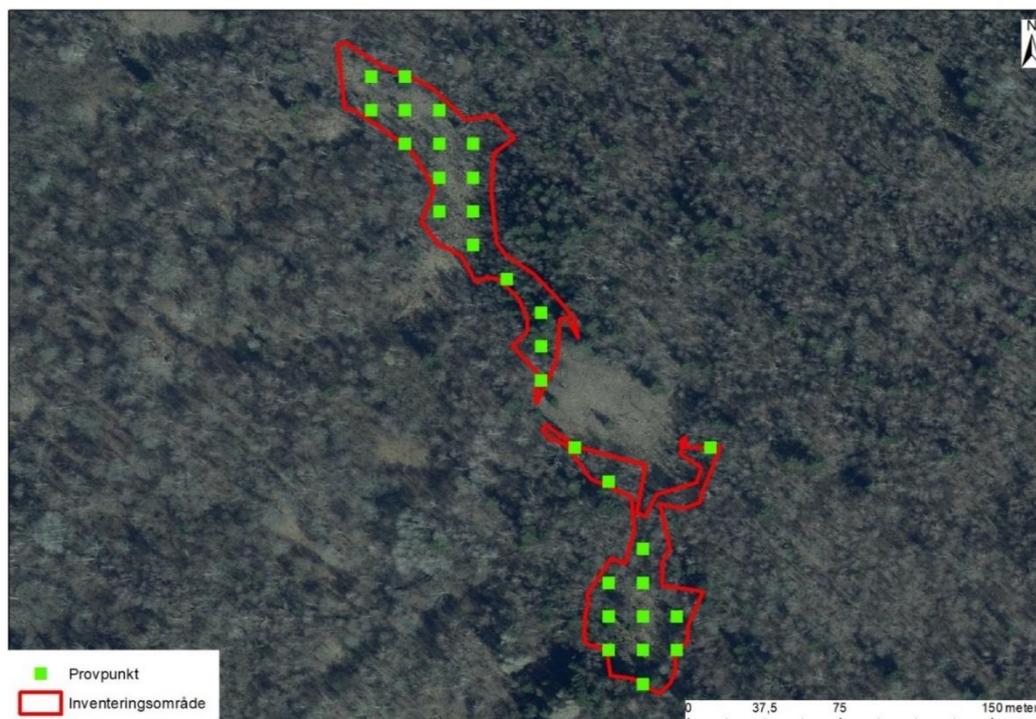
Figur 1 Översiktskarta.

Metod

Inventeringen utfördes enligt Naturvårdsverkets Manual för uppföljning i myrar i skyddade områden (UF-07). Det inventerade området innehåller naturtyperna 7232 och 9070. Inom uppföljningsområdet slumpades 30 provvytor fram med via ett script i skötsel-DOS. Varje provvyta består av en kvadrat som är 0,25 m² och utgörs av en rutram med en sida på 0,5 meter. Inom dessa provvytor mäts följande:

- Täckning av vitmossor, brunmossor samt negativa indikatorarter mossor
- Vegetationshöjd
- Typiska arter och egna indikatorarter, samt negativa indikatorarter – marklevande typiska kärlväxter, mossor och lavar
- Negativa indikatorarter kärlväxter

Fältinventeringen utfördes 16 juni 2022 och för datainsamling användes Länsstyrelsens fältdataapplikation Uppdragsportalen. Alla arter av marklevande typiska arter och negativa indikatorarter för naturtypen eftersöktes i rutan inklusive vegetativa skott. Negativa indikatorarter registrerades endast för individer högre än 10 cm. Eftersök i rutorna pågick högst en minut efter att sista typiska arten hittats.

Figur 2 Karta över provpunkter i Vanserum-Bäck.

Resultat

Områdesbeskrivning

Området ligger inom Natura 2000-området Vanserum-Bäck-Övetorp på det öländska mittlandet. Objektet består av två öppnare områden, och mellan dessa finns mer eller mindre tät planterad ungskog med gran och igenväxta partier med björk, tall och buskar. Direkt öster om objektet finns ett betat kärr med stor förekomst av axag.

Den södra delen består av ett svagt betat öppet kärr som växer igen från kanterna med bland annat viden, björk och gran. I nordvästra änden rinner en källbäck med förekomst av källtuffmossa. Tuvtåtel och kärrtistel förekommer rikligt. Bandpraktmossa och guldspärrmossa förekommer här och där.

I den nordligaste delen finns flera arter typiska för rikkärr. Utöver de som noterades i rutorna kan nämnas även bland annat kärrknipprot, tätört, majviva och späd skorpionmossa. Även här sker igenväxning med framför allt björk, tall och gran.

Typiska arter

Totalt förekom tre typiska arter i provytorna: bandpraktmossa, gräsull och ängsstarr.

Medelantal typiska arter inventeringsruta ($\pm 95\%$ konfidensintervall): 0,47 ($\geq 0,31$)

Medelantal negativa arter per inventeringsruta ($\pm 95\%$ konfidensintervall): 0,4 ($\geq 0,3$)

Tabell 1 Totalt antal typiska och negativa arter.

Svenskt namn	Antal provytor
Bandpraktmossa	7
Gräsull	1
Ängsstarr	6
Guldspärrmossa	10
Blåtåtel	12
Älggräs	2
Spjutmossa	30

Tabell 2 Totala antalet förekomster av typiska och negativa arter.

Antal ytor med förekomst av typisk art	14
Antal olika typiska arter med förekomst i ytorna	3
Antal ytor med förekomst av övriga indikatorarter	14
Antal ytor med förekomst av negativ art	13

Negativa arter

Totalt förekom två negativa arter i provytorna: blååtåtel och älggräs. Spjutmossa, som inte är en negativ art i strikt bemärkelse, förekom i samtliga provytor.

Figur 3 Norra delen av objektet.

Diskussion

Trots igenväxning och svag hävd finns bitvis höga rikkärrsvärden kvar i området. Igenväxning sker dels från ytterkanterna och leder till att arealen öppet kärr successivt minskar och beskuggningen från träd och buskar gör att kvaliteten försämras. Troligen gynnas spjutmossan av den ökade beskuggningen. Dels sker igenväxning av bland annat björk-, gran- och tallplantor ute på det öppna kärret, vilket bland annat leder till uttorkning av våtmarken. På 1960-talet var hela området betydligt mer öppet och bestod av ett enda sammanhängande område. Den granplantering som nu delar av området tillkom någon gång efter 1975 och behöver tas bort.

Då flera typiska arter och andra arter förknippade med rikkärr redan finns i området, om än i låga antal, ger det goda förutsättningar att en restaurering i form av röjning och ökat bete på sikt ska gynna naturvärdena.

Referenser

Naturvårdsverket (2010). *Manual för uppföljning i myrar i skyddade områden.*

Länsstyrelsen
Kalmar län

www.lansstyrelsen.se/kalmar